

פליטים בארצם

written by דוד מ' וינברג | 03.11.2023

היקף העקורים בישראל כתוצאה מהתקפת חמאס על ישראל והמלחמה הנוכחית, וכנראה גם הארוכה, אינו מדווח דיו ואינו מובן כהלכה.

לפחות חצי מיליון ישראלים הפכו פליטים במולדתם, לאחר שנעקרו מבתיהם עקב המלחמה. בתוכם נמצאים ישראלים שבתיהם בעוטף עזה נהרסו על ידי האויב במתקפה הראשונית, ישראלים שפנו למרכז הארץ בפקודת הצבא מיותר ממאה יישובים הסמוכים לגבול הדרומי והצפוני, וישראלים מדרום וצפון הארץ שנמלטו על דעת עצמם לקרובי משפחה במרכז ² אזור מעט בטוח יותר.

יש גם משפחות רבות שבעקבות גיוס האב לצבא עברו זמנית להתגורר עם סבא וסבתא או עם קרובי משפחה, כדי להגביר את הביטחון.

הינה כמה נתונים סטטיסטיים חלקיים, רק לשם דוגמה: למעלה מ-36,000 תושבי שדרות ו-18,000 ישראלים שהתגוררו ב-29 יישובים הנמצאים בין ארבעה לשבעה ק"מ מגבול עזה, "נחים ומתרעננים" בלמעלה מ-50,000 בתי הארחה וחדרי מלון בסבסוד המדינה. כ-65,000 מפונים/פליטים "מצאו מקלט" כעת באילת, הרחק מהלחימה (אף על פי שהחונטה החות'ית של איראן בתימן שיגרה השבוע טילים לעבר אילת), כשהם רחוקים מבתיהם, מבתי הספר של הילדים וממקומות עבודתם.

מדובר בשיבוש עצום, ולחלוטין בלתי מתקבל על הדעת, של שגרת החיים. יהודים הפכו פליטים בארצם ותחת ריבונותם! זו מציאות מזעזעת.

היקף העקירה ואי הוודאות לגבי משך הזמן הצפוי שלה הם שילוב טראומטי שקשה לעכל. מצב כזה מעורר שורה של בעיות נלוות, כמו היעדר מסגרות חינוך לילדים או קיומם של פתרונות חינוך מינימליים בלבד, חוסר יכולת להגיע למקום העבודה ולעיתים אפילו לפנות זמן לעבודה (מכיוון שהילדים אינם בבית הספר או משום שבני הזוג במילואים), היעדר הכנסה שוטפת או קיומה של הכנסה מינימלית בלבד, כשהמשמעות היא חוסר יכולת לעמוד בתשלומי המשכנתא לבית או להחזיר הלוואות שניתנו לעסקים, ועוד ועוד.

הערכה רשמית של משרד העבודה גורסת כי מאז תחילת המלחמה, 764,000 ישראלים איבדו את מקום עבודתם, פוטרו, או נפלטו בדרך כזו או אחרת משוק העבודה. מדובר בכ-18% מכוח העבודה!

קרוב ל-40% מהעסקים בישראל פועלים במתכונת מצומצמת, עם פחות מ-20% מהעובדים שלהם. בדרום ישראל, 60% מהעסקים פועלים ברמה הזו, ובקושי שורדים.

ענף הבנייה כמעט מושבת, ופרויקטים גדולים של תשתיות כמו בניית מסילות רכבת ופרויקט הרכבת קלה הוקפאו (כמעט כל פועלי הבניין הזרים מיהרו לעזוב את הארץ, וערביי יהודה ושומרון נמצאים בסגר). ענף האירוח/תיירות ספג מכה קשה, ענף החקלאות מתקשה להחזיק מעמד, ובענף ייצור המזון והענפים הכלליים 62% פועלים במתכונת מצומצמת ² עם פחות מ-20% מהעובדים שלהם ועם ירידה של 50%-80 אחוזים בפעילות העסקית. בלמעלה מ-40% מכלל העסקים בישראל, העובדים הצעירים והכשירים ביותר גויסו בצו 8 לצבא.

הנפגעים הקשים ביותר הם בעלי עסקים עצמאיים שהוזעקו לשירות צבאי וכתוצאה מכך נאלצו לסגור את העסקים שלהם. מתוכם, בייחוד תושבי דרום הארץ אינם בטוחים שיהיה להם עסק לחזור אליו, בין אם משום שעד מהרה יפשטו את הרגל, ובין אם משום שהאוכלוסייה הכללית אינה צפויה לחזור הביתה בקרוב, ולכן לא יהיו להם לקוחות.

לצה"ל ולמוסד לביטוח לאומי יש נוסחת פיצויים שתאורטית אמורה לשלם לעצמאים ולבעלי עסקים בין 6,000 ל-47,000 ש"ח בחודש. אולם זה ייקח עוד חודשים, לאחר שאותם עסקים יצטרכו לשלם מס הכנסה או מס חברות לשנת 2023, כך שעד אז זה עלול להיות מאוחר מדי.

בנוסף, 9,500 ישראלים כבר הגישו תביעות לפיצויים בגין נזקים פיזיים לבתיהם ולעסקיהם כתוצאה מפגיעת רקטות או טילים ששיגר חמאס או מנפילת רסיסים. הנזק הגדול ביותר התרחש בבתים ובמפעלים באשדוד, באשקלון, בנתיבות ובתל אביב, בנוסף לעוטף עזה כמובן.

ומעל לכל הנטל הלוגיסטי והפיננסי הזה, עומד אתגר ההתמודדות עם הטראומות הפסיכולוגיות בעקבות זוועות החמאס ובקרב משפחות החיילים שנפלו, וכן הצורך בשיקום אלפי הפצועים הישראלים, כולל מאות רבות שעדיין מאושפזים בבית החולים.

בסופו של דבר, לאחר שהחמאס ימוגר ואיום הטרור מעזה יסולק, יהיה (חובה!) על ישראל לבנות מחדש את הקהילות המפוארות של דרום הארץ, משימה המוערכת בלמעלה מ-5 מיליארד שקל. (הממשלה הקצתה כהתחלה מיליארד שקל למועצות האזוריות שער הנגב, שדות נגב ואשכול ולעיריית שדרות).

מיותר לומר שדבר מכל אלה לא היה אמור לקרות. אחת ההבטחות, או לפחות השאיפות, של הציונות המודרנית הייתה שעם חזרתו למולדתו וארץ אבותיו, העם היהודי "ישכון לבטח" במדינת ישראל הריבונית, אִישׁ תַּחַת גִּפְנוֹ וְתַחַת תְּאֲנִתוֹ, מִדָּן וְעַד-בְּאֵר שָׁבַע" (מלכים א, פרק ה פסוק ה).

ברור לכולנו שאנחנו עדיין לא שם, אבל לכל הפחות גבולות ישראל היו צריכים להיות מוגנים טוב יותר, ולא היינו צריכים להגיע למצב שבו חצי מיליון ישראלים נאלצים לעזוב את בתיהם בן לילה.

החדשות הטובות הן שהחברה הישראלית (והקהילה היהודית העולמית) התגייסה למשימה בצורה יוצאת דופן, עם רוח התנדבות אדירה שעושה רבות לתמוך בנפגעים. אנשים נענו

לקמפיינים של תרומות בנדיבות ורוחב לב שמעניקים שביב תקווה בימים קשים אלה. אבל בסופו של דבר ישראלים אינם מעוניינים ברחמים. הם משתוקקים לקהילתיות וזקוקים לסולידריות, כל הדרך עד לניצחון על האויב.

חבר חכם שלי שאל אותי מדוע אני כותב את הטור הזה. בסופו של דבר, אמר לי, זה לא מה שיביא ליותר אהדה לישראל בזירה הבינלאומית. הפלסטינים סובלים מטרור החמאס ומהפצצות ישראליות הרבה יותר מכפי שהישראלים סובלים מהטרור ומהטילים של חמאס ² גם אחרי הזוועות של 7 באוקטובר. (ולמרבה הצער כך זה חייב להיות אם ישראל מתכוונת לשקם את ההרתעה שלה כדי לשרוד במזרח התיכון העוין, מקום שבו איראן וכוחות הפרוקסי שלה עוסקים בליבוי האש נגד ישראל).

ההערה של הקולגה שלי נכונה. ישראל אינה יכולה להתחרות בפלסטינים בכמות הקורבנות. היא גם אינה רוצה לעשות זאת. ישראל אינה רוצה ואינה יכולה לזכות באף תחרות על "מי ספג את המכה הקשה ביותר", לא מהאויבים ולא מהאקדמיה לקולנוע.

המטרה של מאמר זה אינה להכריז על היותנו קורבנות או לייצר לנו סימפטיה, אלא לצייר לידידי ישראל תמונה ברורה על המכה שספגו הישראלים, הזעם הרב בתגובה, ועל החוסן המופלא שלהם! השבר הוא עצום וכנראה יחמיר לפני שישתפר, אבל אף אחד אינו מתכוון להרים ידיים.

הניצחון במלחמה ידרוש עתודות גדולות של עמידות רוחנית וחברתית וכן עתודות כלכליות ³ אבל ישראל תדע למצוא אותן. עם ישראל מגויס ברמה החברתית הגבוהה ביותר, ולכן יוכל למשימה.

לי חשוב שגם ידידי ישראל בעולם יחושו זעם דומה ומוטיבציה דומה לעמוד איתן. שגם הם יכינו לעצמם עתודות גדולות של עמידות רוחנית וחברתית, להמשך הדרך הארוכה.

פורסם במקור באנגלית ב-ג'רוזלם פוסט 03.11.2023 וב-ישראל היום 05.11.2023.